

İĞDIR İLİNDE KIRSAL KALKINMA KOOPERATİFİ ÜYELERİNİN ÖRGÜTLENME VE KOOPERATİF FAALİYETLERİYLE İLGİLİ PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN BELİRLENMESİ

Köksal KARADAŞ¹ Yakup Erdal ERTÜRK² Okan DEMİR³
Murat KÜLEKÇİ⁴ Nuray DEMİR⁵

Özet: Bu çalışma Iğdır ilinde bulunan kırsal kalkınma kooperatiflerine üye üreticilerin örgütlenme konusundaki problemlerini belirlemek ve çözüm önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada Iğdır merkez ve ilçelerinde Basit Tesadüfî Örneklem Yöntemi 'ne göre belirlenen kırsal kalkınma kooperatifine üye üreticilerle yapılan anketlerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Üyelerinin çoğunluğunun örgütlenme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, yürütülen faaliyetlere yeterince katılmadıkları ve ayrıca finansman, yönetim, güven ve mevzuat ile ilgili problemlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda üyelere örgütlenme ve önemi konusunda eğitim verilmesi, yürütülen faaliyetlere aktif olarak katılmalarının sağlanması, finansman konusunda kolaylık sağlanması, örgüt içerisinde güven ortamının oluşturulması ve mevzuatın güncellenerek üretici ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Kooperatif, Örgütlenme, Üretici Problemleri

DETERMINATION OF THE PROBLEMS AND SOLUTIONS PROPOSALS RELATED TO THE ORGANIZATION AND COOPERATIVE ACTIVITIES OF RURAL DEVELOPMENT AGRICULTURAL COOPERATIVE MEMBERS IN İĞDIR PROVINCE

Abstract: The study was conducted to determine organization related problems of producers were the members of rural development cooperatives and to preset solution proposals in Iğdır province. The data surveyed from rural development cooperative member producers determined in Iğdır and territories by simple random sampling method are used in this study. It is determined that agricultural cooperative members do not have enough information regarding establishing organizations, do not join the activities, and have problems with financing, management, trust and regulations. The members should be educated about the cooperatives and their importance. They should also be encouraged to join the activities effectively, provided enough flexibility in

¹ Yrd. Doç. Dr. Iğdır Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, (kkaradas2002@gmail.com)

² Yrd. Doç. Dr. Iğdır Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, (erdal.erturk@igdir.edu.tr)

³ Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü,
(okandemir@atauni.edu.tr)

⁴ Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, (mkulekci@atauni.edu.tr)

⁵ Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, (ipcioglu@atauni.edu.tr)

financing. Moreover, a trusting environment should be established in cooperatives and the regulations must be revised based on the current needs of producers.

Keywords: Agriculture, Cooperative, Organization, Producer Problems

GİRİŞ

Tarım ve gıda sektörü Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Türkiye ekonomisinin gelişmesinde nüfus, istihdam, beslenme, hammadde temini, GSMH ve dışarıya katkısı nedeniyle çok önemli bir rol oynamış olup, halen ekonominin önemli bir parçasını oluşturmaya devam etmektedir (Anonim 2013a). Ülkemizde istihdamın % 23'ünü oluşturan tarım sektörü, Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın % 7,5'ini, ihracatın % 3,4'ünü ve ithalatın % 3,1'ini oluşturmaktadır (Anonim 2013b; Anonim 2014a). Nüfusunun beslenme ihtiyacını karşılayan, sanayi ürünlerine talep oluşturarak sanayinin gelişmesine katkıda bulunan tarım sektörü gerek ülkemizde uygulanan tarım politikalarının yetersizliğinden ve gerekse yapısal özelliğinden dolayı gelişmemiştir (Doğan, 2009; Byerlee ve Sadoulet, 2009). Verim bakımından yeterli düzeyde olamayan Türk tarımında çok sayıda dağılmış kırsal yerleşim yapısı, küçük üreticilerin ürün fiyatı belirlemede söz sahibi olmasını engellemiş ve pazar koşullarına direnemeyen üreticilerin ürünlerini düşük fiyatla pazarlamak zorunda kalmalarına neden olmuştur (İnan vd, 2005; Tuğay, 2012).

Tarımda verim ve kaliteyi arttırmanın, tarımla geçinen nüfusun refah düzeyini yükseltmenin en önemli koşullarından birisi üreticilerin sağlam ve etkili bir örgütlenme yapısına dahil olmalarıdır. Örgütlenme, işbirliği, disiplin ve sorunları birlikte göğüsleme istek ve azmine sahip bir grup kişinin belirlenmiş bir hedefe ulaşmak için gerekli düzenlemeleri yapmak amacıyla belli kurallar çerçevesinde bir araya gelmeleriyle oluşturulan kurumsal bir sistem olarak tanımlanabilir. Tarım kesimindeki örgütlenme faaliyetleri içerisinde Kooperatifler, Birlikler, Mesleki örgütler ile Diğer tarımsal amaçlı ve gönüllü organizasyonlar (Dernekler ve Vakıflar) bulunmaktadır. Örgütlenmenin önemli bir örneği olan kooperatifçilik, tartışmasız dünya genelinde geçim kaynaklarını iyileştirmek için kullanılan en yaygın yaklaşımlardan biri olup (Khumalo, 2014), bir iş organizasyonu olarak karşılıklı yarar için bireylerin bir grup tarafından işletilmesidir (Toluwase ve Apata, 2013).

Çiftçilerin mevcut sorunlarının çözümü için, birlikte hareket etmeleri etkili bir yol olarak görülmektedir (Karamürsel ve ark. 2008; Turan 2001; Kızılaslan ve Doğan 2013). Ayrıca tüccar ve sanayici karşısında üreticinin pazarlık gücünü elinde bulundurma isteği, tarımda kooperatifliğin temel nedenlerinden biri olmuştur (O'Connor, 2004).

Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, tarımın sanayileştiği ve üreticilerin de örgütlendiği görülmektedir. Tarım politikalarını oluşturmak, uygulama koşullarını belirlemek ve böylece politik mekanizmaları işletebilmek, pazarda söz sahibi olabilmek, çağdaş üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği artırarak kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek, ancak örgütsel güçle yani örgütlü üreticilerle olmaktadır (İnan vd, 2000).

Türkiye’de tarım kooperatiflerinin üye sayısı diğer kooperatiflerin üye sayısından daha fazla olup, 21.990 kooperatif ve bunların 3.890.478 üyesi bulunmaktadır (Anonim 2014b). Iğdır İlinde nüfusun % 47’si kırsal kesimde yaşamakta ve tarımsal faaliyetle uğraşmakla birlikte (Anonim 2014c), tarım sektöründe bu denli öneme sahip kooperatiflerin hangi şartlarda faaliyet gösterdikleri, mevcut durumlarının incelenmesi ve sorunlarının belirlenerek çözüm önerilerinin sunulması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı Iğdır ilinde bulunan kırsal kalkınma tarım kooperatiflerine üye üreticilerin örgütlenme ve kooperatif faaliyetleri konusundaki problemlerini belirlemek ve bu problemlere çözüm önerileri sunmaktır.

MATERYAL VE METOT

Iğdır İli tarım sektöründe faaliyet gösteren 11 kırsal kalkınma kooperatifi, 4 tarım kredi kooperatifi ve 3 yetiştirici birliği bulunmakla beraber (Anonim 2014c), en fazla sayıda olan kırsal kalkınma kooperatifleri araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın birincil verileri Iğdır Merkez ve diğer ilçelerde bulunan 11 adet kırsal kalkınma kooperatifinin 672 üyesinden merkez ilçede bulunan 28, Aralık ilçesinde bulunan 17, Karakoyunlu ilçesinde bulunan 60 ve Tuzluca ilçesinde bulunan 10 adet tarım işletmesinde olmak üzere toplam 115 işletme sahibi ile yapılan anket çalışmaları neticesine elde edilmiştir. Bu işletme sayılarının tespitinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Iğdır İl Müdürlüğü’nün Çiftçi Kayıt Sistemindeki veriler temel alınmıştır. Araştırmada kullanılan anket sayısının tespitinde; Iğdır ilindeki toplam işletme sayısı (N) bilinmesine karşın, bölgede daha önce benzer bir çalışma yapılmadığı için standart sapma ve varyans değerleri bilinmediğinden, anket uygulanacak işletme sayısını belirlemek amacıyla kullanılan ve Basit Tesadüfi Örnekleme içerisinde yer alan aşağıdaki örneklem formülü uygulanmıştır (Arıkan, 2007; Yamane, 2010; Karadaş vd, 2014).

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot pq}{(N - 1)D^2 + t^2pq}$$

n= Örnek sayısı

N= Küme büyüklüğü

D= Kabul edilen veya arzu edilen örnekleme hatası

t= Tablo değeri

p= Hesaplanması istenen oran

q= 1-p

$$n = \frac{672 \cdot 1,96^2 \cdot 0,1 \cdot 0,9}{(672 - 1)0,05^2 + 1,96^2 \cdot 0,1 \cdot 0,9} = 115$$

Belirlenen anket sayısı ilçelerdeki üye sayısına göre yüzde olarak oranlanmış (Tablo 1), %10 fazla olmak üzere 126 anket uygulanmış ve değerlendirme 115 anket üzerinden yapılmıştır. Anketlerin değerlendirilmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

Tablo 1. Merkez ve ilçelere göre anket sayısı

İlçe Adı	Üye sayısı	%	Anket sayısı
Iğdır Merkez	163	24,3	28
Aralık	100	14,8	17
Karakoyunlu	350	52,2	60
Tuzluca	58	8,7	10
Toplam	672	100	115

BULGULAR VE TARTIŞMA

Üreticilerin % 14'ü (n=16) kooperatif yönetiminde bulunurken % 86'sı (n=99) kooperatif yönetiminde bulunmamıştır. Üyelere "kooperatifin yaptığı çalışmalar hakkında herhangi bir eğitim aldınız mı" ve "kooperatifin faaliyetleri hakkında bilginiz var mıydı?" sorusu sorulmuş ve 15 üye (% 13) evet derken 100 üye (% 87) hayır demiştir. Bu durum üyelerin kooperatif hakkında bilgilerinin olmadıklarını göstermekte ve bu konuda üreticilere kooperatifin tanımı, önemi ve yararları anlatılmalı, gerekli eğitimler verilmelidir.

"Üreticilere üye oldukları kooperatiflerin başarılı olup olmadıkları" sorulmuş ve üreticilerin % 32'si (n=37) başarılı, % 54'ü (n=62) başarısız demiş ve % 16'sı (n=18) ise bu konuda fikir beyan etmemiştir.

Üreticiler, örgütte yönetimlerin idare ettikleri bir sistemin olduğunu ve işleyen bu sistemdeki yönetimlerin üreticileri ilgilendiren konularda karar alırken objektif olmadıklarını, kararlarla ilgili üyelere bilgi vermediklerini ve bu durumun da kendilerini memnun etmediğini belirtmişlerdir.

Üreticilere "Örgütteki yöneticilerin hangi sıklıkta değiştikleri ve yönetimi değişmesi ile kurulan sistemin değişip değişmeyeceği" sorulmuştur. Buna göre üyelerin % 43.5'i başından beri aynı kişilerin yönetimde bulunduğunu, % 37.4'ü yönetime seçilenlerin uzun süre görev yaptıktan sonra değiştiğini ve % 19.2'si her genel kurulda başka isimlerin yönetime seçildiğini belirtmişlerdir. Diğer taraftan üyelerin % 67 si (n=77) yönetime kim gelirse gelsin yöneticilerin uygulamalarının değişmeyeceğini, faaliyetler hakkında kendilerine yeterince bilgi verilmediğini, mevcut yöneticilere yeterince güvenmediklerini ve örgütün geleceğinden pek umutlu olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu noktada örgüt idaresi ve üyeleri arasında yeterli güven ortamının oluşturulması için gerekli tedbirler alınmalı ve kooperatifte yapılan çalışmalar hakkında bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır.

Üyelerin % 16 sı (n=19) kooperatif ana sözleşmesinin tamamını, % 28 i (n=32) bir kısmını okurken % 56 sı (n=64) ise hiç okumamıştır.

"Size göre örgütte yürütülen faaliyetlerle yeterince yakından ilgileniyor musunuz?" sorusuna üyelerin % 30'u evet, % 27'si hayır ve % 43'ü ise kısmen ilgileniyorum cevabını vermiştir.

Üyelere genel kurulun rutin toplantılarına ve son yapılan toplantısına katılıp katılmadıkları sorulmuş ve alınan cevaplar değerlendirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Üyelerin kooperatifin yapılan yıllık genel kurullarına katılma durumu

Katılma durumu	Üye sayısı	(%)
Hepsine katıldım	23	20,0
Yarisına katıldım	44	38,3
Çoğuna katıldım	9	7,8
Çok azına katıldım	29	25,2
Hiç birine katılmadım	10	8,7
Toplam	115	100,0

Kooperatifin yıllık genel kurullarında yürütülen faaliyetlerle ilgili görüşmeler yapılmakta ve alınması gereken tedbirler tartışılmakta olup bu yönü ile üyelerin genel kurul toplantılarına katılmaları önem arz etmektedir. Bir önceki sorudan örgüt üyelerinin % 70'inin yapılan işlerle ilgilenmemesi veya kısmen ilgilenmesi ve Tablo 2'de ise üyelerin % 80'inin kooperatifin yapılan yıllık genel kurullarının yarisına ve daha azına katılması yapılan faaliyetlerden habersiz ve örgüte karşı ilgisiz olduklarını göstermektedir. Bu konuyla ilgili olarak gerekirse teşvik veya yaptırım uygulanarak üyelerin yapılan tüm toplantılara katılmaları sağlanmalıdır.

Kooperatif ana sözleşmesini okuma ve üretici yaşları (Tablo3) arasında ters ve önemli bir ilişki belirlenmiş olup ana sözleşmeyi daha genç üreticiler okumuştur.

Kooperatifte yürütülen işlerle yakından ilgilenme ve üretici yaşları (Tablo4) arasında da ters ve önemli bir ilişki belirlenmiş olup daha genç üreticiler örgütte yürütülen işlerle daha yakından ilgilenmişlerdir. Daha genç üreticilerin bu konuya hassasiyet gösterdikleri dikkate alınırse örgüt işleyişinde bu üreticilere öncelik verilmesi sağlanabilir. Ayrıca daha yaşlı üyelerinde kooperatif işleri ile ilgilenmeleri için özendirici tedbirler alınmalıdır.

Tablo 3. Ana sözleşmeyi okuma ve yaş ilişkisi

Model	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Önem derecesi
Regression	1,673	1	1,673	5,756	,018 ^a
Residual	32,848	113	,291		
Toplam	34,522	114			

a. Bağımlı değişken: Kooperatife ortak olmadan önce ana sözleşmesini okudunuz mu

b. Bağımsız değişken: (sabit), Yaşınız

Tablo 4. Yapılan işlerle yakından ilgilenme ve yaş ilişkisi

Model	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Önem derecesi
Regression	3,460	1	3,460	4,609	,034 ^a
Residual	84,836	113	,751		
Toplam	88,296	114			

a. Bağımlı değişken: Yapılan işlerle yakından ilgileniyor musunuz

b. Bağımsız değişken: (Sabit), Yaşınız

Üyelere "Kooperatife üye olmadaki en önemli sebebiniz nedir?" diye sorulmuş ve üyelerin % 65'i kredi ihtiyacını daha kolay karşılamak, % 34'ü tarımsal girdileri daha ucuza temin etmek, % 8'i ürünleri daha kolay pazarlayabilmek ve % 3'ü de herkes üye olmak istediği için ben de üye oldum cevabını vermiştir. Alınan cevaplardan öncelikli olarak finansman ihtiyacının daha kolay karşılanması için üye olunması üreticilerin finansmana ihtiyaç duyduklarını göstermektedir ki; üreticilere örgüt vasıtası ile daha uygun şartlarda kredi olanakları sağlanmasına çalışılmalıdır.

Örgütlenmenin üreticilere sağladığı en önemli yarar araştırıldığında üreticilerin % 30'u finansman kolaylığı, % 19'u tarımsal girdileri daha ucuza temin etme imkânı, % 9'u mesleki ve teknik bilgi desteği olarak daha verimli üretim, % 3'ü pazarlama ve % 1'i sulama konusunda kolaylık sağladığını belirtirken, % 38'i örgütlenmenin herhangi bir yarar sağlamadığını ifade etmiş ve bu düşünceleriyle diğer üreticileri de örgütlenme konusunda olumsuz etkilemişlerdir. "Kooperatifin en önemli sorununun ne olduğu" belirlenmeye çalışılmış ve % 43 üyelere yetersiz finansman sağlaması, % 33 yönetim yapısı ile ilgili sorunlar, % 16 eğitim eksikliği ve % 8 ise mevzuattan kaynaklı problemler (üye olma şartlarındaki zorluklar) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5'te görüldüğü gibi kooperatifin üye sayısını artırılması için neler yapılması gerektiği ile ilgili önemli hususlar üreticilerce belirtilmiş olup, uzun vadeli ve düşük faizli kredi imkânı verilmesi, eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerinin artırılması dürüst, başarılı ve çalışkan yöneticilerle çalışılması önerileri üreticilerin % 63'ünün ortak görüşü olmuştur. Ayrıca örgütte güven ortamının sağlanması, ucuz girdi verilmesi, mevzuatın yeniden düzenlenmesi hususlarını da üreticiler istemişlerdir. Üreticilerin % 12'si ise bu konuda herhangi fikir beyan etmemişlerdir. Örgütün üye sayısını arttırılmasına yönelik olarak üreticilere düşük faizli ve uzun vadeli kredi olanakları sağlanmasına çalışılmalıdır. Resmi kurumlar tarafından eğitim amaçlı seminerler düzenlenmeli, mevzuat günümüz şartlarına göre yeniden revize edilmeli ve yönetici faaliyetlerinin daha sık ve açık bir şekilde denetlenmesi sağlanmalıdır.

Tablo 5. Üreticilere göre kooperatifin üye sayısını artırılması için yapılması gerekenler

Belirtilen Fikir	Üye Sayısı	%
Uzun vadeli ve düşük faizli kredi imkânı verilmelidir	34	29,6
Eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri artırılmalıdır	27	23,5
Dürüst, başarılı ve çalışkan yöneticilerle çalışılmalıdır	12	10,4
Güven ortamı sağlanmalıdır	7	6,1
Ucuz girdi verilmelidir	6	5,2
Mevzuatın günümüz koşullarına göre yeniden düzenlenmesi gerekir	4	3,5
Kooperatife üye olma şartları kolaylaştırılmalıdır	4	3,5
Sıkı denetim olmalıdır	3	2,6
Pazarlama yöntemleri geliştirilmelidir	3	2,6
Başarılı örnekler gösterilmelidir	1	0,9
Fikrim yok	14	12,2
Toplam	115	100

Üreticilerin % 86'sı kooperatifin devletin resmi organları tarafından denetlenmesini isterken, % 14'ü ise üst kuruluşları ve bağımsız kuruluşlar tarafından denetlenmesinden yana olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum üreticilerin resmi kurumlara özelden daha çok güvendiğini göstermektedir. Kooperatif faaliyetlerinin denetlenmesini resmi kurumların yapması üreticilerin lehine olacaktır.

Tablo 6'da görüldüğü gibi kooperatifin gelir düzeyini yükseltmesi ile üreticilerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı derecede ve pozitif bir ilişki belirlenmiştir. Eğitim düzeyi daha yüksek üreticiler örgütlenmenin gelir düzeylerini yükselttiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Örgütlenmenin üreticilerin gelir düzeyini yükseltmesi ile eğitim ilişkisi

		Önem		Serbestlik	Önem	Ort.	Standart	% 95 güven	
	F	derecesi1	t	derecesi	derecesi2	Fark	hatadaki	Düşük	Yüksek
Eğitim	1,2	,26	2,2	109	,028	,425	,191	,046	,803
Seviyesi			2,2	108,3	,028	,425	,191	,047	,803

Üyelerin % 80'i kooperatife olan borçlarını zamanında ve düzenli olarak öderken, % 20'si ise borçlarını zamanında ödeyememektedir. Zamanında borcunu ödeyemeyen üreticilerin ödememe sebepleri araştırılarak ödeme kolaylığı sağlanmalıdır.

Tablo 7'de görüldüğü gibi, kredilerin geri ödenmeme nedenleri sorusuna üyelerin % 27 si uygulanan faiz oranlarının yüksek olması, % 38.3'ü tabii afetler nedeni ile ürün elde edilememesi ve % 21.7'si ise alınan kredilerin amacına uygun olarak kullanılmamasını sebep göstermişlerdir. Bunu önlemeye yönelik olarak faiz oranlarının düşürülmesi ve

denetim mekanizmasının etkin çalıştırılması gerekmektedir. Gerekirse alınan kredilere farklı amaçlar için kullananlara yaptırımlar uygulanmalıdır.

Tablo 7. Kredilerin zamanında geri ödenmeme nedenleri

Belirtilen Fikir	Üye Sayısı	%
Uygulanan faiz oranlarının yüksek olması	31	27,0
Tabi afetler nedeniyle ürün elde edilememesi	44	38,3
Alınan kredilerin amacına uygun olarak kullanılmaması	25	21,7
Çiftçi borçlarının affedileceği beklentisi	14	12,1
Vermek istemediği için (Kasıtlı olarak geri ödememe)	1	0,9
Toplam	115	100

Üyelerin % 56'sı birlikte hareket etmenin kendilerine güç verdiğine inanırken % 44'ü bu fikrin aksini düşünmektedirler (Tablo 8). Bu da göstermektedir ki üyelerin yarıya yakını örgütlenmenin önemini bilmemektedirler. Bu bakımdan üyelere örgütlenmenin önemi kavratılmalı bu amaçla başarılı örnekler gösterilerek birlikten kuvvet doğduğu ispatlanmalıdır.

Tablo 8. Birlikte hareket etmenin önemi

Belirtilen Fikir	Üye Sayısı	%
Birlikte hareket etme önemlidir ve üreticilere güç verir	64	56,0
Birlikte hareket etme önemli değildir	51	44,0
Toplam	115	100,0

Tablo 9'dan da anlaşılacağı üzere, üreticilerin kooperatiften beklentileri % 60.4 oranında finansal destek, eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri ve girdi desteğinin sağlanması olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca üyeler pazarlama desteği, verilen kredilerin vadelerinin uzatılması, damızlık hayvan verilmesi, mevzuatın düzeltilmesi, borçların affedilmesi gibi konularda da beklenti içerisine girmişlerdir. Mevzuata göre, kooperatife üye olmak için ipotek yapılabilecek taşınmaz şartı gerektiğinden ve bu şartı birçok üretici sağlayamadığından örgüte üye olamamaktadır. Bu nedenle ilgili mevzuatın hükümleri yeniden düzenlenerek günümüz şartlarına göre revize edilmeli üye olmak isteyen çiftçilere ipotek şartı kaldırılmalıdır.

Tablo 9. Üyelerin kooperatiften beklentileri

Belirtilen Fikir	Üye Sayısı	%
Finansal destek	40	34,2
Eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri	16	15,2
Girdi desteği	12	10,1
Pazarlama desteği	12	10,1
Kredi vadesinin uzatılması	8	7,2
Damızlık hayvan verilmesi	5	4,2
Mevzuat düzeltilsin	5	4,2
Borç affı	4	3,5
Dolu, don, kuraklık vs. afetlerde yardım yapılmalı	4	3,5
Yönetimde istikrar	2	1,7
Disiplinli çalışma	2	1,7
Güven ortamı sağlama	2	1,7
Birlik beraberliğin sağlanması	1	0,9
Denetimler sıklaştırılsın	1	0,9
Üye sayısı artırılsın	1	0,9
Toplam	115	100

SONUÇ

Sürdürülebilir tarımsal üretim için üretici örgütlenmesi gerekmekte olup tarımsal kooperatifler ise üretici örgütlerinden birini oluşturmaktadır. Kırsal kalkınma kooperatifleri üreticilerin tarımsal üretimlerini geliştirmek ve ihtiyaçları ile ilgili temin, tedarik, işletme, pazarlama, değerlendirme vb. faaliyetlerle bölge çiftçisine hizmet vermekle birlikte bu kooperatiflere üye çiftçilerin kooperatifleri ile ilgili sorunlarının ve çözüm önerilerinin belirlenmesi üyeler açısından önem arz etmektedir.

Üreticilerin %87'si kooperatifçilik konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını ve bilgi sahibi olmadıklarını, % 54'ü kooperatiflerin başarılı olmadıklarını, % 70'i yapılan işlere bakmadıklarını ve % 80'i ise yıllık genel kurullara katılmadıklarını ifade ettiklerinden üreticilerin çoğunluğunun kooperatiflerin faaliyetleri ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, kooperatif faaliyetleri ile yeterince ilgilenmedikleri ve yöneticilere güvenmedikleri anlaşılmaktadır. Kooperatifte yapılan işlerle daha genç üreticilerin daha yakından ilgilendikleri belirlendiğinden örgüt içerisinde genç üreticilerin yönetimde aktif rol almalarına çalışılmalı ve ayrıca kooperatifte yürütülen faaliyetleri resmi kurumların denetlemesi sağlanmalıdır. Üreticilerin % 50'si örgütlenmenin finansman ve girdi temininde avantaj sağladığını belirtirken diğer % 50'ye yakını örgütlenmenin avantajlı olmadığını belirttiğinden üreticilere birlikten kuvvet doğar ilkesi benimsetilmelidir. Üreticiler düşük faizli ve uzun vadeli kredi ve tarımsal girdi temini, eğitim faaliyetleri ile pazarlama kolaylığı sağlanmasını

kooperatiften beklerken, yetersiz finansman sağlandığını ve yönetimle ilgili sorunlarının bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Iğdır'da tarımsal örgütlenmenin (kooperatifçiliğin) etkili ve faydalı olabilmesi için, örgütlerde nitelikli yönetim kadrosunun oluşturulması, kooperatifçilik konularında eğitim, bilgilendirme ve tanıtım faaliyetlerinin yapılması, tüm üreticilerin üye olmaya teşvik edilmesi, finansal destek konusunda gerekli kolaylıkların sağlanması, kredi ve borç faizlerinin üreticilere uygun biçimde planlanması, girdi temininde ve ürünlerin pazarlanmasında pazarlık gücünün elde edilmesi ile ilgili hedefler doğrultusunda çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Anonim (2013a). TÜBİTAK Vizyon 2023. Bilim ve Teknoloji Öngörüsü Projesi. Tarım ve Gıda Paneli. Son Rapor. Ankara.

Anonim (2013b). http://abdgm.tarim.gov.tr/ABU_files/Tezler/SemihaTez.pdf.

Anonim (2014a). http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=630-631-1500 (Erişimtarihi: 05.01.2014)

Anonim (2014b). Türkiye Milli Kooperatifler Birliği. <http://www.turkey.coop> 05.01.2014

Anonim (2014c) . <http://www.serka.gov.tr/store/file/common/9fec328c4f394bb5e9987f31ff05853a.pdf>

Arıkan, R (2007). Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama. ISBN:975-8784-35-8 Asil Yayın Dağıtım LTD. ŞTİ. Ankara.

Byerlee, D. ve Sadoulet, E. (2009). Agriculture for Development: Toward a New Paradigm. Annual Review of Resource Economics, 1, syf. 15-31.

Doğan, A (2009). Ekonomik Gelişme Sürecine Tarımın Katkısı: Türkiye Örneği. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi – Selçuk Üniversitesi, cilt 11, sayı 17.

İnan, İ. H. Gülçubuk, B. Ertuğrul, C. Kantürer, E. Barans, E. A. ve Dilmen, Ö. (2000). Türkiye’de Tarımda Kırsal Kesim Örgütlenmesi, V. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, Ankara.

İnan, İ. H. Direk, M. Başaran, B. Birinci, S. ve Erkmen, E. (2005). Tarımda Örgütlenme, Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, 1133-1154, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ankara.

Karadaş, K. Şahin, K. Ertürk, Y. E. ve Demir, O. (2014). Iğdır İli Tarım İşletmelerinde Örgütlenme Bilincinin Belirlenmesi. 11. Tarım Ekonomisi Kongresi, s:1221-1226, 3-5 Eylül 2014, Samsun.

Karamürsel, F. Öztürk, F. P. ve Bayav, A. (2008). Türkiye’de AB uyum sürecinde üretici birlikleri. <http://www.bahcesel.com/forumsel/milli-tarim-seferberligi/17788-turkiyede-abuyum-surecinde-uretici-birlikleri/> 12.12.2013

Khumalo, P (2014). Improving the Contribution of Cooperatives as Vehicles for Local Economic Development in South Africa. African Studies Quarterly. Volume 14, Issue 4, September 2014.

Kızılaslan, H. ve Doğan, G. H. (2013). Türkiye’deki Üretici birliklerinin Üretici Örgütlenmesinde Yeri ve Önemi, (Tokat İli Kazova Bölgesi Yaş Sebze Meyve Üreticileri Birliği Örneği). Akademi Bakış Dergisi, ISSN:1694-528X, Sayı: 38, Kırğızistan.

O’Connor, J (2004). Issues in Establishing Agricultural Cooperatives (Cooperatives: Issues and trends in developing countries, Report of a workshop, held in Perth, 24-25 March, Edited by R. Trewin), pp.3-8.

Toluwase, SOW. ve Apata, OM. (2013). Impact of Farmers’ Cooperative on Agricultural Productivity in Ekiti State, Nigeria. Greener Journal of Agricultural Sciences ISSN: 2276-7770 Vol.3 (1), pp. 063-067, January 2013.

Tuğay, E M (2012). Türk Tarımında Bitkisel Üretimi Artırma Yolları. Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi 5 (1): 01-08, ISSN: 1308-3945, E-ISSN: 1308-027X

Turan, A (2001). Tarım-Sanayi Entegrasyonunda Kooperatiflerin Rolü ve Önemi. TKB Türktarım Dergisi, Sayı: 140, İzmir.

Yamane, T. (2010). Temel Örneklem Yöntemleri, Literatür Yayıncılık, İstanbul.